

Eriävät mielipiteet ehdotuksesta Kemijoen tulvariskien hallintasuunnitelmaksi vuosille 2016–2021

Lain tulvariskien hallinnasta 16 §:n mukaan tulvaryhmä hyväksyy ehdotuksen suunnitelmaksi ja siihen sisältyviksi toimenpiteiksi. Tulvaryhmän on syytä pyrkiä ehdotuksen laatimisessa yksimielisyyteen. Jos yksimielisyyteen ei kuitenkaan päästä, ehdotukseen voidaan liittää selostus erimielisyyttä aiheuttaneista seikoista ja eri mieltä olleiden tulvaryhmän jäsenten kannanotoista (HE 30/2010 vp, s. 35).

Kemijoen tulvaryhmässä ei päästy yksimielisyyteen Kemijoen tulvariskien hallinnan tavoitteiden asettamisessa ja toimenpiteiden valinnassa, jonka johdosta kaksi tulvaryhmän jäsentä jättivät eriävät mielipiteensä ehdotukseen Kemijoen tulvariskien hallintasuunnitelmaksi (ks. mielipiteet seuraavalla sivulla).

Tavoitteiden osalta erimielisyyttä aiheutti asuinrakennuksien suojaamisen tavoitetaso. Kemijoen tulvaryhmä on asettanut 10.10.2013 Rovaniemen ja Kemijärven tulvariskialueille asuinrakennusten suojaamisen tavoitetasoksi 1/250a tulvan tason. Eriävän mielipiteen jättäneet jäsenet pitävät tavoitetta liian korkeana. Heidän näkemyksen mukaan 1/100a tavoitetaso olisi paremmin saavutettavissa ja perusteltavissa. Ko. tavoitteesta on keskusteltu useissa tulvaryhmän kokouksissa ja lopulta tavoite asetettiin äänestämällä (ks. hallintasuunnitelman luku 8).

Toimenpiteisiin liittyen erimielisyyttä aiheutti kaksi toimenpidettä, *Tulvavesien pidättäminen valuma-alueella uudella säännöstelyaltaalla* ja *Kemijärven varastotilavuuden kasvattaminen*. Kemijoen tulvaryhmä on päättänyt 11.8.2014 kokouksessaan asettaa tulvasuojelun tärkeimmäksi toimenpiteeksi *Tulvavesien pidättämisen valuma-alueella uudella säännöstelyaltaalla* ja poistaa *Kemijärven varastotilavuuden kasvattaminen* -toimenpiteen 17.6.2015 kokouksessa (ks. hallintasuunnitelman luku 9.3). Eriävän mielipiteen jättäneet jäsenet näkivät, että tulvasuojelun toimenpiteenä *Kemijärven varastotilavuuden kasvattaminen* olisi allasvaihtoehtoa toteuttamiskelpoisempi toimenpide, joka aiheuttaisi vähemmän haitallisia vaikutuksia ja jolla on mahdollista saavuttaa tulvariskien hallinnan tavoitteet nopeammin kuin uudella säännöstelyaltaalla.

Seuraavat tulvaryhmässä edustettuina olevien yhteisöjen edustajat jättivät Kemijoen tulvariskien hallintasuunnitelmaehdotukseen eriävät mielipiteet:

- Lapin ELY-keskus
- Savukosken kunta.

Kemijoen tulvaryhmä

Ehdotus Kemijoen tulvariskien hallintasuunnitelmaksi vuosille 2016-2021

Lapin ELY-keskuksen eriävä mielipide ehdotuksesta Kemijoen tulvariskien hallintasuunnitelmaksi

1. Tulvariskien hallinnan tavoitteet:

Kemijoen tulvaryhmä on asettanut Rovaniemen ja Kemijärven tulvariskialueille tavoitteeksi: *Erittäin harvinaisen tulvan (1/250) peittämällä alueella sijaitsevat asuinrakennukset eivät vahingoitu.*

Eriävä mielipide: Lapin ELY-keskus katsoo, ettei suunnitelmassa esitetyille 1/250a tavoitetasolle asuinrakennusten osalta ole perusteita olemassa ja siksi tavoitetaso tulee asettaa jokaisella tulvariskialueella asuinrakennusten suojaamisen osalta 1/100a.

Perustelu (Lapin ELY-keskuksen lausunto tulvariskien hallintasuunnitelmasta 31.3.2015): "Suunnitelmassa Rovaniemen ja Kemijärven osalta asetettu tulvariskien hallinnan tavoitetaso 1/250a on ristiriitainen alueidenkäytöllisestä näkökulmasta, koska viime vuosina mm. Lapissa laadituissa kaavoissa ja lupamenettelyissä rakentamiskorkeudet on suhteutettu kerran sadassa vuodessa toistuviin (1/100a) tulviin nähden. Tältä osin tavoitetilän tulisi jatkossa heijastua Rovaniemen ja Kemijärven kaavoitukseen ja muuhun alueidenkäytön suunnitteluun. Hallintasuunnitelmaan asetettu tavoite poikkeaa valtakunnallisesti muilla merkittäville tulvariskialueilla asetetuista tavoitetasoista.

Suunnitelmassa asetettu tavoite suojella asuinrakennukset erittäin harvinaisilta (1/250a) tulvilta vaikeuttaa suunnitelman toteuttamista ja tosiasiallista tulvariskeiltä suojautumista. Jos tavoitetaso olisi 1/100a tulva, tulvansuojelu voitaisiin toteuttaa laajemmalla ja helpommin toteutettavalla toimenpidevalikoimalla."

2. Tulvariskien hallinnan toimenpiteet:

Kemijoen tulvaryhmä päätti kokouksessaan 17.6.2015 poistaa "Kemijärven varastotilavuuden kasvattaminen" -toimenpiteen Kemijoen tulvariskien hallintasuunnitelmasta.

Eriävä mielipide: Lapin ELY-keskus katsoo, että Kemijärven varastotilavuuden kasvattaminen -toimenpide tulee palauttaa suunnitelmaan ensisijaiseksi toimenpiteeksi.

Perustelu: ELY-keskuksen näkemyksen mukaan Kemijärven varastotilavuuden kasvattaminen -toimenpiteen poistaminen Kemijoen tulvariskien hallintasuunnitelmasta aiheuttaa tilanteen, jossa tosiasiallinen tulvariskien hallinta vaarantuu ja mahdollisesti estyy kokonaan. Kemijärven varastotilavuuden kasvattaminen -toimenpide on nopeasti toteutettavissa oleva tulvasuojelun toimenpide, jolla on todettu olevan vähäiset haitalliset ympäristövaikutukset, eikä se vaaranna vesienhoidon ympäristötavoitteiden saavuttamista. Toimenpidettä edistetään joka tapauksessa patoturvallisuuslain mukaisena patojen korottamisena, jonka suunnittelu on käynnissä. Patojen korottamisen myötä Kemijärven tulvariskialue voidaan esittää poistettavaksi tulevilla tulvariskien hallintasuunnitelmissa.

Kemijoen tulvariskien hallintasuunnitelmassa esitetyn toimenpiteen *Vesien pidättäminen valuma-alueella uudella säännöstelyaltaalla* toteuttaminen saattaa viivästyä ja mahdollisesti myös estyä mm. Naturaan ja vesienhoitoon liittyvistä seikoista johtuen. Kyseisen toimenpiteen toteuttamisen aikajänne tulee joka tapauksessa olemaan niin pitkä (suunnitelmassa arvioitu noin 18 vuotta), ettei toimenpide vastaa lähitulevaisuuden tulvasuojelun tarpeisiin.

Savukosken kunnan eriävä mielipide Kemijoen tulvariskien hallintasuunnitelmasta

Kemijoen tulvariskien hallintasuunnitelmassa Kemijoen tulvaryhmä on päättänyt asettaa Rovaniemen ja Kemijärven asuinrakennusten suojaamisen tavoitetasoksi kerran 250a vuodessa toistuvan tulvan tason. Ensisijaiseksi tulvasuojelun toimenpiteeksi Kemijoen tulvaryhmä on päättänyt uuden säännöstelyaltaan (800 milj. m³) rakentamisen Kemijärven yläpuoliselle valuma-alueelle.

Savukosken kunnan näkemyksen mukaan varautuminen kerran 100 vuodessa toistuvaan tulvaan on riittävää Kemijoen vesistöalueella kuten muuallakin Suomessa. Toimenpiteistä uuden säännöstelyaltaan rakentaminen tulisi poistaa ensisijaisista toimenpiteistä. Rovaniemen suojelemiseksi Kemijärven vedenpinnan tilapäinen nostaminen ja Rovaniemen tulvapenkereet olisi ensisijainen toimenpide, joka riittää kerran 100 vuodessa toistuvaan tulvaan varautumiseen.

Perusteluita eriävään mielipiteeseen ovat seuraavat asiat:

- Korkea 1/250a tavoitetaso rajaa tulvasuojelun vaihtoehdot yhteen ainoaan järeään ratkaisuun ja painostetaan ihmisiä tarkoituksenhakuisesti altaan rakentamiseen. Rovaniemellä on peloteltu ihmisiä Saulin tulvalla, mutta on otettava huomioon, että vesistöolosuhteet ovat muuttuneet ja Rovaniemen yläpuolella on jo useita säännöstelyaltaita, joiden käyttöä tehostamalla tulvia voidaan torjua. Rovaniemeä ei hukuta Yli-Kemin vesistöalueen säännöstellyt vedet vaan vapaana virtaava Ounasjoki.
- Uudesta säännöstelyaltaasta koituisi mittavat haitat Itä-Lapille ja Yli-Kemijoelle ja puhdas, luonnontilainen joki menetetään. Altaasta aiheutuu haitallisia vaikutuksia erityisesti kalatalouden osalta, vaikutukset yltävät Savukoskelle asti, koska esim. Yli-Kemijoella kutevat kalalajit (mm. taimen) talvehtivat Kemijärvessä, jonka vedet pilaantuvat kymmeniksi vuosiksi, jos allas rakennetaan, myös kaloille joudutaan asettamaan käyttökieltoja kalojen elohopeapitoisuuksien noustessa liian korkealle.
- Paikalliset ihmiset Itä-Lapissa haluavat vaelluskalat takaisin erämaajokeensa Yli-Kemille. Allashankkeella vatuloidaan ja viivytetään kalateiden rakentamista. Itä-Lapissa on aloitettu vaelluskalojen palauttaminen Yli-Kemin vesistöalueelle. Kalastajan Savukoski ry on saanut vuodelle 2015 lohien ylisiirtoluvan Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta ja kokemukset ovat olleet erinomaiset. Lohien ylisiirtoa jatketaan edelleen. Allashankkeen takia Yli-Kemin vesistöalue jäi valtakunnallisen kalatiestrategian kärkihankkeiden ulkopuolelle Energiategollisuus ry:n vaatimuksesta, joka on verinen vääryys.
- 30 vuotta kestänyt riita Vuotoksen altaasta tulisi viimein lopettaa ja palauttaa vaelluskalojen meriyhteys. Tällä hetkellä Itä-Lappi on eriarvoisessa asemassa muuhun Lappiin nähden vaelluskalakantojen palauttamiseen nähden.

- Uuden säännöstelyaltaan alle jäisi myös arvokasta **Natura 2000 -aluetta**. Kemijoen tulvariskien hallintasuunnitelmassa ei ole tehty Natura-vaikutusten arviointia kuten luonnonsuojelulain 65 § edellyttää. Vaikka altaan tarkkaa sijaintia ei suunnitelmassa ole määritelty tarkemmin, on selvää että sillä tulee olemaan laajat vaikutukset Natura-alueisiin, joita on useita Kemijärven yläpuolisella valuma-alueella. Natura-vaikutusten arviointi olisi suunnitelman teon yhteydessä tullut laatia.
- Uutta säännöstelyallasta vastustetaan laajasti Itä-Lapissa, kolme neljästä Itä-Lapin kunnasta on vastustanut allasta kunnan valtuustojen äänestäessä altaasta ja ottanut kielteisen kannan altaaseen, joten altaalla ei ole sosiaalista ja yhteiskunnallista hyväksyntää allasalueen ihmisten keskuudessa. Tästä syystä sitä ei tulisi esittää suunnitelmassa muilla alueilla asuvien toimesta. Altaan eteenpäin ajamisessa näkyy alueellinen epätasa-arvo, kuten tulvaryhmän päätöksissäkin. Tulvaryhmän kokoonpano on sellainen, että vaikka koko Itä-Lappi olisi ollut allasta vastaan, olisimme hävinneet äänestyksissä.
- Rovaniemen tulisi suojella itse omat alueensa tulevilla rakentamispäätöksillään ja luonnollisen poistuman kautta tulvaherkillä alueilla olevat kiinteistöt siirtyvät pois tulva-alueelta. Saarenkylän alue on ollut karjan laiduntamisaluetta ja vesijättömaata, jonne on annettu rakentaa vaikka on tiedetty Saulin tulvan vedenkorkeus.

Savukoskella 25.9.2015 Savukosken kunnan puolesta

Kari Kilpimäe

Savukosken kunnanvaltuuston 1 vpj.
Yli-Kemin kalastusalueen isännöitsijä